

РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАВДАНЬ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО Й КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДІВ У ПІДРУЧНИКУ «УКРАЇНСЬКА МОВА» ДЛЯ УЧНІВ 9 КЛАСУ

Н.Б. Голуб, докт. пед. наук

Загальновідомо, що якість шкільної мовної освіти залежить від багатьох чинників, одним із яких є підручник. Реалізувати завдання нової української школи засобами старих методик і підручників неможливо. Зразком навчальної книжки нового типу є підручник «Українська мова, 9 кл.» (автори – Н.Б. Голуб, А.В. Ярмолюк). Створенню його передувало розроблення концепції, що презентує намір авторів вивести практику навчання синтаксису української мови на якісно новий рівень. Крім загальнодидактичних, підручник орієнтований на реалізацію таких принципів: функційності, дієвості, діалогізації, мотиваційного забезпечення навчального процесу, усвідомлення життєвої доцільності знань і вмінь, забезпечення емоційного розвитку учнів, співробітництва і взаємної підтримки в колективі, активності особистості.

Виразними інноваційними ознаками, що сприяють реалізації завдань особистісно орієнтованого й компетентісного підходів, вважаємо такі:

- 1) мотивоване вивчення кожної теми;
- 2) системне формування в учнів *орґдiяльнiсних* (цiлевизначення, планування, прогнозування, саморегулювання тощо); *загальнонавчальних* (пошук iнформацiї, вибiр способiв розв'язання проблеми, осмислене читання, визначення неохiдної iнформацiї, подiл iнформацiї на основну й другорядну, розмежування неохiдної i зайвої (надлишкової) iнформацiї, вiльне орієнтування в iнформацiйному полi, сприйняття тексту, структурування знань, виявлення i формулювання проблеми), *логiчних* (аналiз об'єктiв з метою видiлення ознак, пiдведення пiд поняття, виведення висновкiв, виявлення й аналіз проблеми; виявлення причинно-наслiдкових зв'язкiв; побудова ланцюжкових суджень; добiр доказiв; висування гiпотез i обґрунтування їх та iн.), *комунiкативних* (визначення намірiв комунікантiв, налагодження контакту, визначення цiлей, формулювання запитань та iн.) умiнь;
- 3) форма подання матерiалу (теоретичний матерiал не подається у готовому виглядi, не повiдомляється; поняття i правила виводять шляхом розв'язання проблемних завдань, складання алгоритмiв, що призводять до потрібних формулювань);
- 4) вивчення синтаксису й пунктуацiї побудовано на текстовiй основi;
- 5) прийоми активiзацiї самостiйної роботи учнiв, стимулювання самостiйного пошуку;
- 6) надання учням права вибору на рiзних етапах уроку;
- 7) оптимальне поєднання колективної й iндивiдуальної форм;
- 8) актуалiзацiя змісту текстiв i речень, привернення уваги до моральних аспектiв, естетичного значення, емоцiйного спрямування;
- 9) переважання творчих i аналітичних вправ тощо.

Надати урокам української мови функційності й водночас посилити мотивацію учнів оволодіти мовою на високому рівні допоможе системне ознайомлення з жанрами мовлення. Кожен розділ мовознавчої науки є своєрідним лінгвістичним аспектом жанрів, чи не найбільш виразний – синтаксис.

Підручник оригінальний також тим, що дає змогу кожному учневі вибудувати індивідуальну освітню траєкторію, сприяє реалізації творчих задумів учителя.

Соціокультурну й діяльнісну змістові лінії подано крізь призму розуміння поняття розвитку дитини як розвитку системи «Людина – Світ».

Підручник послідовно реалізує номінативну, естетичну, культурологічну й інші функції мови, що дає змогу продемонструвати учням багатство й могутність мови, сприймати її як невід'ємну частину української культури.

Усі зазначені характеристики підручника помітно вивищують його, дають підстави говорити про його переваги й інноваційний характер.

Анотація. У статті окреслено інноваційність шкільного підручника «Українська мова» для учнів 9 класу, визначено концептуальні засади його. До переліку виразних інноваційних ознак, що свідчать про інакшість підручника, авторка відносить мотивоване вивчення кожної теми, перелік умінь, на формування яких спрямовано зміст навчальної книжки; форми подання матеріалу, системну роботу з текстами, реалізація права вибору учнів; оптимальне поєднання колективної й індивідуальної форм; переважання творчих та аналітичних вправ тощо.

Ключові слова: інноваційність, мотивація, функційність, принципи, форми, робота з текстами, творчі й аналітичні вправи.